

Vergaderjaar 2008–2009

31 263

Mensenrechtenstrategie voor het buitenlands beleid

Nr. 24

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 december 2008

Dit jaar vierden wij op 10 december – Internationale dag van de Rechten van de Mens – het zestigjarige bestaan van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Het was een dag om terug te kijken op wat de Universele Verklaring tot stand heeft gebracht. Dat is indrukwekkend: zelden heeft een document zoveel betekenis gehad voor het dagelijkse leven van mensen wereldwijd. Mensenrechten zijn het gezamenlijke geweten van de wereld geworden. Daarmee is de Universele Verklaring nog springlevend en even waardevol als toen deze 60 jaar geleden werd opgesteld.

Voortgekomen uit eeuwenoude tradities, culturen en religies, vormen mensenrechten vandaag de dag de universele uitgangspunten voor een menswaardig bestaan. Het was ook een dag om die mensen te eren die zich inzetten voor de bevordering en bescherming van mensenrechten, dichtbij en veraf, mensen die hun werk vaak moeten doen in moeilijke omstandigheden, waarbij ze aan den lijve ondervinden wat het betekent om rechteloos te zijn en vrijheid te moeten ontberen.

Ten slotte was het een dag om stil te staan bij al het werk dat nog moet gebeuren. Want hoeveel er in de afgelopen zestig jaar ook is bereikt, respect voor mensenrechten is voor veel te veel mensen op deze wereld nog lang geen praktijk. Er zijn voorbeelden te over: kinderen die werken als slaaf, vrouwen die ongestraft worden misbruikt, mensen die hun geloof of levensovertuiging met hun leven moeten bekopen.

We blijven ons ervoor inzetten om de woorden van de Universele Verklaring om te zetten in daden. Het is ons aller verantwoordelijkheid en plicht om de Universele Verklaring levend te houden.

Activiteiten op de posten

Ik heb zeer vele Nederlandse ambassades verzocht op 10 december aandacht te besteden aan mensenrechten. Ambassades hebben dit aangegepen en op diverse wijzen invulling gegeven aan deze dag. Zo hebben ambassades mensenrechtenverdedigers uitgenodigd om op of rond 10 december te komen spreken. Daartoe zijn op veel plaatsen ook lokale mensenrechten NGO's en andere internationale gasten uitgenodigd. Onder meer de Nederlandse ambassades te Peking, Santiago, Bangkok, Dakar, Ouagadougou, Tripoli, Dhaka, Guatemala, Maputo, Tel Aviv, Koeweit, Jakarta, New Delhi, La Paz, Athene, Beirut, Kampala, Lusaka en Istanbul ondernamen een dergelijk initiatief.

Op andere ambassades werden in samenwerking met EU-partners of lokale VN-organisaties initiatieven ontplooid om stil te staan bij mensenrechtendag. Dit gebeurde onder meer door de Nederlandse vertegenwoordigingen in Hanoi, Lima, Singapore, Luanda, Bamako, Havana, Dar es Salaam, Sri Lanka, Cairo, Riyad, Rome (Heilig Stoel vertegenwoordiging), Bagdad, Sarajevo, Brasilia, Helsinki en Skopje. Onderwerpen die hierbij centraal stonden waren 60 jaar UVRM, mensenrechtenverdedigers, positie van NGO's, vrijheid van meningsuiting, vrouwenrechten en discriminatie.

Andere ambassades werkten nauw samen met lokale universiteiten om de viering van mensenrechtendag onder de aandacht te brengen. Zo gaf de ambassadeur te Washington een gastlezing op de *Georgetown University*. De Nederlandse ambassadeur in Sofia opende een bijeenkomst op het *Centre for Inter-ethnic Dialogue and Tolerance*. In Boedapest organiseerde de ambassade samen met de Eötvös Loránd Universiteit een seminar over 60 jaar UVRM.

De Nederlandse Ambassade in Rome startte op 10 december in samenwerking met UNICEF en de universiteit van La Sapienza een collegencyclus mensenrechten. De ambassadeur in Pretoria gaf tenslotte een toespraak op de afstudeerplechtigheid van 30 studenten van de afstudeerrichting *Human Rights and Democratisation*.

Een groot aantal andere ambassades besteedde op andere wijze aandacht aan mensenrechtendag. Zo financierden Nederlandse ambassades verschillende initiatieven van nationale en internationale mensenrechten NGO's (o.m. Harare, Riga, Cotonou, Manilla, Valletta, Bern, Sana'a, Rammallah, Oslo, CG Barcelona, Tirana, Bamako) en werden door meerdere ambassades films getoond of andere (culturele) manifestaties gericht op mensenrechten georganiseerd (o.m. Paramaribo, Maputo, Khartoem, Accra, Bagdad, Abuja, San José, Tunis en Moskou). Ook op radio, televisie, internet en de schrijvende media hebben ambassades zich actief gemanifesteerd om mensenrechten onder de aandacht te brengen (o.m. Astana, Luanda, Koeweit, Beirut).

Ten slotte heeft een aantal ambassades de viering van mensenrechtendag aangegepen om projecten die gefinancierd worden uit het mensenrechtenfonds officieel van start te laten gaan of werkbezoeken te brengen aan projecten (o.m. Belgrado, Praag, Montevideo, Beirut). Ook de komende tijd zullen posten aandacht besteden aan de viering van de Internationale dag van de Rechten van de Mens.

Activiteiten in Nederland

Naast deze uiteenlopende activiteiten op de posten heb ik ook in Nederland getracht op aansprekende wijze invulling te geven aan de viering van Internationale Dag van de Rechten van de Mens en 60 jaar UVRM. Daartoe is een groot aantal activiteiten ontplooid.

Interreligieuze conferentie

In de ochtend van 10 december werd door Justitia et Pax in het Vredespaais de interreligieuze conferentie «*Faith in Human Rights*» gehouden. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de conferentie financieel en inhoudelijk ondersteund. In aanwezigheid van HM de Koningin ondertekende een aantal religieuze leiders een plechtige verklaring waarin zij hun steun uitspraken voor de UVRM en aangaven dat religies en mensenrechten niet op gespannen voet met elkaar staan, maar dat religies juist een inspiratiebron zijn geweest voor mensenrechten.

Ik hield tijdens de conferentie een afsluitende toespraak, waarin ik onder meer stelde dat religies en levensovertuigingen een positieve bijdrage kunnen leveren aan de bevordering en bescherming van mensenrechten en dat binnen het mensenrechtenbeleid veel waarde wordt gehecht aan de bescherming van de vrijheid van godsdienst en levensbeschouwing. Ik wees daarbij op de succesvolle onderhandelingen over de door Nederland opgestelde ontwerp-resolutie tegen godsdienstige onverdraagzaamheid waarna de Derde Commissie van de AVVN de resolutie met consensus heeft aanvaard. De toespraak treft u aan in bijlage.¹

Uitreiking eerste Mensenrechtentulp

De middag van 10 december stond in het teken van de uitreiking van de Mensenrechtentulp. Het ministerie van buitenlandse zaken verleent structurele ondersteuning aan het werk van mensenrechtenverdedigers wereldwijd. In de Mensenrechtenstrategie «Naar een menswaardig bestaan» heb ik aangekondigd ieder jaar een onderscheiding uit te reiken aan iemand die bijzondere morele moed heeft getoond bij het beschermen en bevorderen van de rechten van zijn medemensen. Verreweg de meeste mensenrechtenverdedigers verrichten hun werk in volledige anonimiteit. Niet zelden staan ze bloot aan grote druk of loopt hun leven gevaar. Juist voor hen wil ik aandacht vragen, en heb ik een moment willen creëren waarop we bewust stil kunnen staan bij wat het van mensen vraagt, om op te komen voor mensenrechten.

Tijdens een ceremonie in de Ridderzaal heb ik in aanwezigheid van mijn collega minister Koenders voor Ontwikkelingssamenwerking de eerste Mensenrechtentulp uitgereikt aan mevrouw Justine Masika Bihamba. Zij groeide op in Goma, in Noord Kivu, een gebied dat momenteel symbool staat voor wetteloosheid, straffeloosheid en humanitaire nood. Er vinden op grote schaal gewelddadigheden plaats en mensenrechtenschendingen zijn aan de orde van de dag. In die omgeving doet Justine Masika Bihamba haar werk. Zij staat slachtoffers van seksueel geweld bij door hen medische, psychosociale en juridische hulp te bieden. Op die manier probeert haar organisatie deze vrouwen te re-integreren en een nieuwe kans te geven.

Het werk van mevrouw Masika werd belicht in een korte documentaire. In haar toespraak gaf mevrouw Masika aan dat zij de uitreiking van de Tulp als een belangrijke aanmoediging van haar werk zag. De winnares riep op tot meer aandacht voor de slachtoffers van seksueel geweld en voor de beëindiging van de cultuur van straffeloosheid. Als onderdeel van de prijs zal mevrouw Masika een projectvoorstel ter waarde van 100 000,- Euro indienen bij het Mensenrechtenfonds, ter ondersteuning van haar werk. In bijlage treft u mijn toespraak ter gelegenheid van de uitreiking van de mensenrechtentulp aan.²

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Ontmoeting Nederlandse mensenrechtenverdedigers

Voorafgaande aan de uitreiking van de mensenrechtentulp heb ik in besloten kring met individuele Nederlandse mensenrechtenverdedigers gesproken die met kleinschalige initiatieven proberen mensenrechten over de hele wereld te verbeteren. Individuele mensenrechtenverdedigers zijn van grote betekenis bij het initiëren van veranderingen. Het is om die reden dat ik de groep Nederlandse mensenrechtenverdedigers graag wilde ontmoeten en een hart onder de riem steken.

Ik ontmoette in dat kader bijvoorbeeld de initiatiefneemster van de stichting «Vrienden van Wings» die zich inzet voor een kindertehuis in Madurai (India) dat is opgericht om straatkinderen een betere toekomst te geven. Daarnaast sprak ik met vrijwilligers van de «Actie van Christenen voor het Afschaffen van Martelen en de Doodstraf Nederland» (ACAT Nederland) en de initiatiefneemster van Stichting Hester. Deze organisatie verleent in Mexico onder meer psychische, juridische, educatieve en maatschappelijke hulp aan het publiek. Aan het einde van de bijeenkomst hebben vrijwilligers van de VN-Jongereengroep van de Nationale Jeugdraad mij het eerste exemplaar van de flyer «Right Now» overhandigd. De jongeren hebben op eigen initiatief deze flyer gemaakt over het thema mensenrechten, zoals ik u in een eerdere brief heb gemeld.

In mijn reactie heb ik aangegeven dat ik vind dat op scholen in Nederland ook structureel meer aandacht aan mensenrechten moet worden besteed. Ik heb aangekondigd een lespakket voor scholen te maken, zodat jongeren al vroegtijdig over mensenrechten leren.

Bijwonen Right Now Festival

Omdat ik groot belang hecht aan bekendheid van jongeren met het belang van respect voor mensenrechten, bezocht ik 's avonds ten slotte het Right Now festival. Het Right Now festival was een initiatief van onder meer mensenrechtenorganisaties Aim for human rights, Justitia et Pax, Nederlands Helsinki Comité en Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten. Het ministerie van Buitenlandse Zaken leverde een financiële bijdrage aan het festival.

Op het festival werd met muziek, debat, theater en dans aandacht besteed aan mensenrechten. Zelf heb ik op het festival gesproken met twee jonge mensenrechtenverdedigers uit Zimbabwe en Wit-Rusland. Ik kreeg van hen het «Book of Rights». Dit is een boek met verzamelde rechten van Nederlandse jongeren dat is bedoeld als steun aan leeftijdgenoten die zich in binnen en buitenland inzetten voor de mensenrechten.

Ten slotte

Respect voor mensenrechten is een cruciaal onderdeel van het Nederlandse buitenlands beleid. De Internationale dag van de Mensenrechten was een goede gelegenheid om daar nog eens extra bij stil te staan. Daarmee houdt het voor mij niet op. Ambassades zullen activiteiten blijven ontplooien om mensenrechtenverdedigers te ondersteunen en het belang van respect voor mensenrechten blijven uitdragen, onder meer via projecten uit het mensenrechtenfonds en andere gerichte acties. In dat licht werd op Nederlands initiatief onlangs twee gevallen van gedetineerde mensenrechtenverdedigers bij Tunesië opgebracht tijdens het subcomité mensenrechten tussen de EU en Tunesië. Betrokkenen zijn enkele weken na bespreking in het subcomité in vrijheid gesteld.

Ik zal mij blijven inzetten om de doelen zoals gesteld in de Mensenrechtenstrategie «Naar een menswaardig bestaan» dichterbij te brengen om daarmee verbetering van de mensenrechten wereldwijd mogelijk te maken. Begin 2009 zal ik u verder informeren over de voortgang van de uitwerking van de Mensenrechtenstrategie.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen